

Szakirodalmi figyelő

Ladányi János - Szelényi Iván: A kirekesztettség változó formái (2004)

Baksa Sára

A szerzők történelmileg hosszabb távon és Kelet-Európai összehasonlításban is vizsgálják a társadalmi kirekesztettség kialakulását előidéző helyzeteket, társadalmi körülményeket.

A szerzőpáros bemutatja egy Észak-magyarországi település – Csenyété – lakosságának több, mint száz év alatt bekövetkezett kicserélődésének okait, mely cserélődés folyamán az eredetileg parasztok által lakott település mára majdnem teljesen cigányok lakta településsé vált. E hosszan tartó folyamat során eleinte az eredetileg kézműves tevékenységet is folytató néhány, cigányként meg nem különböztetett lakos a falu belterületén lakott, de még csak a helyi társadalom alsó osztályába tartozott. A két világháború között a falu cigány lakossága a falu szélén felépülő cigánytelepre szorult, s ezzel társadalmi helyzete az alsó kaszt szintjére süllyedt. Ezzel együtt gazdasági kirekesztettsége is nőtt, nem tartva lépést az iparosodás következtében szükséges szakismeretekkel. Az államszocializmus korában társadalmilag javult pozíciójuk, kevésbé vált megkülönböztetővé az etnikai hovatartozás, s mivel a hiánygazdaság a cigány munkaerőt is felszívta, javította gazdasági helyzetüket. Az 1980-as évek közepétől mind társadalmi, mind gazdasági helyzetük ismét jelentősen megváltozik. Éppen a szocialista asszimilációs politika következményeként azok a cigányok, akik nem értek el bizonyos pozíciót, a piacgazdasággal szembesülve a kirekesztettség legszélsőségesebb helyzetébe kerültek.

A falu történetének vizsgálódásai alapján a szerzők következtetése az, hogy a társadalmi-gazdasági kirekesztettség kialakulása az olyan átalakulási folyamatok következménye, mint amilyen például a dezindustrializáció és a piacgazdaságba való átmenet. A szegénység kultúrája ugyanakkor maga is elősegíti, hozzájárul a szegénység újratermeléséhez. Vagyis ha már kialakult ez a kultúra, akkor nagyon nehéz kitörni, létrejön egyfajta tartós kirekesztettség. Rámutatnak arra is, hogy az etnikai hovatartozás és a szegénység közötti összefüggés nem szükségszerű és nem is megváltoztathatatlan jelenségek.

A szerzők 12 éven át tartó kutatásuk során a Csenyétén élő cigányok túlélési stratégiáinak és önpusztító magatartásának okait is vizsgálták. Bemutatják mindazon gazdasági kísérleteket, melyeket az itt élők külső segítséggel folytattak fennmaradásuk érdekében. Hogy miért fulladtak kudarcba ezek a gazdasági kezdeményezések, arra a szerzők fejtegetései adnak választ, akik arra is kísérletet tesznek, hogy megállapítsák, mennyire sajátos vagy általános az itt élők viselkedése, beszélhetünk-e hazánkban a társadalom kettészakadásával együtt járó, a szakirodalomban underclass-nak nevezett jelenség kialakulásáról?

Területfejlesztési programok, szakmai anyagok

Baksa Sára

Régióink aktuális tervezési munkálatai közül a közelmúltban elkészült Regionális Akcióterv és a regionális innovációs stratégia és akcióterv emelhető ki. Rövid ismertetésükön túlmenően az Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség honlapjáról részletesen is megismerhető mindkét dokumentum.

Regionális Akcióterv (RAT), Észak-magyarországi régió, 2004.

A Regionális Akciótervet az Észak-magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács idén fogadta el. Elkészítésében a három megyei fejlesztési ügynökség munkatársai vettek részt.

A RAT célja:

- meghatározza a Regionális Operatív Program (ROP) prioritásaihoz kapcsolódóan a régió sajátosságait, hogy azok a tervezés következő szakaszában beépülhessenek a Programkiegészítő Dokumentumba,
- segítse a régió stratégiai céljaira összpontosító és ahhoz illeszkedő projektfejlesztés folyamatát,
- feltárja a régió legszükségesebb igényeit a ROP-hoz kapcsolódóan, a koncentráció elvét alapul véve.

A RAT prioritásai a régió területfejlesztési stratégiai programjaihoz illeszkedően a következők:

1. Humán erőforrás fejlesztés, tartalékok mozgósítása
2. A gazdasági dinamizmus erősítése
3. A környezeti, kulturális és természeti értékek védelme
4. A jobb életminőség feltételeinek megteremtése
5. A régió belüli egyenlőtlenségek csökkentése, a belső integráció előmozdítása

A Regionális Akcióterv meghatározza a fentiek szerint megfogalmazott prioritások és a Regionális Operatív Program közötti kapcsolatokat.

Észak-magyarországi regionális innovációs stratégia és akcióterv, 2004.

Az észak-magyarországi régióból három társprojektből álló integrált elképzelés került benyújtásra a Minisztérium pályázatára, mely projekteket 100 %-os, összesen 15 millió forint értékű támogatással a Minisztérium el is fogadott. A szakmai koncepció alapján két "megyei" szintű (BAZ INNOV és NH INNOV), keresleti oldali (kis és középvállalkozások) felmérés eredményeit a "regionális" szintű (ÉM INNOV), kínálati vagy szolgáltatói oldalt felmérő projekt egészíti ki, foglalja keretbe és fogalmazza meg mindezek alapján a Regionális Innovációs Stratégiát. A társprojektek közötti átjárhatóságot és koordinációt a megvalósító konzorciumok összetétele biztosította.

A stratégia alapvető célkitűzése és eredménye a regionális konszenzus kiépítése az innováció területén a régió gazdasági, társadalmi és szociális szereplői, valamint a döntéshozók között. A létrejövő regionális konszenzus záloga lesz a stratégia megvalósításának, az innovációs folyamatoknak, valamint a regionális szintű társfinanszírozási (saját erő) háttér megteremtésének. A stratégia prioritásai, melyre az akcióterv is épül:

1. Innovációs infrastruktúra fejlesztése
2. Oktatás és képzés az innováció szolgálatában
3. Az innováció tudatosítása, terjesztése
4. Az innováció finanszírozása
5. Kutatási együttműködések fejlesztése

A regionális stratégián túlmutató, a régió valós igényeire és adottságaira, valamint a helyi szereplők részvételére alapozott Regionális Innovációs Stratégia létrehozta az innováció kiemelt prioritásként történő kezelésének tervezési, majd végrehajtási kereteit a régió gazdaságfejlesztési elképzeléseiben.

Kistérségi fejlesztések dokumentumai

A közelmúltban elkészült az „Észak-Heves megyei kistérségek (Pétervására és Bélapátfalva térsége) ökoturisztikai prekonceptiója. A két kistérségbe tartozó 33 település közel egynegyed része aprófalú. Mindkét kistérség társadalmi és gazdasági szempontból is hátrányos, kiemelten támogatott kategóriába tartozik, ezért egyfajta kitörési lehetőség a turizmus fejlesztése lehet. A térség gazdag természeti kincsei, táji értékei, a kulturális örökség gazdag tárháza, a népi hagyományok jelenléte ezt egyaránt indokolja. A prekonceptió készítői az ökoturizmus fogalmának tágabb értelmű használatát követve megvizsgálták a természetközeli turizmus, aktív turizmus nyújtotta lehetőségeket, amelyekkel kedvezőbbé tehető a kínálati elemek eladhatósága,

nagyobb vonzást jelent, szélesebb rétegek megcélzását segíti és lehetőséget ad turisztikai termékcsomagok kialakítására.

A Heves Megyei Területfejlesztési Tanács munkaszervezete által készített prekonceptió összeállításához az Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács nyújtott támogatást.

A régió területfejlesztését érintő témákban készített szakdolgozatok a 2003/2004-es tanévben

Baksa Sára

A jövő leendő terület- és településfejlesztési szakembereinek képzésében régióink több felsőoktatási intézménye is szerepet vállal. Ezek közül is kiemelkedik a Miskolci Egyetem Regionális Gazdaságtani Tanszékének posztgraduális, az egi Eszterházy Károly Főiskola idegenforgalmi szakmenedzser, valamint a Miskolci Egyetem Szociológiai Tanszékének településszociológus képzése, melyek segítségével évente jelentős számban gyarapszik a térség szakembergárdája.

A Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Karának terület- és településfejlesztési menedzser szakán folyó képzés keretében idén 13 hallgató készített a végzős 14 hallgató közül régiókat érintő témákban szakdolgozatot. A terület- és településfejlesztési menedzserek (vagy szakközgazdászok) az öt féléves képzés keretében elsajátítják a regionális tervezéssel és fejlesztéssel, a térségi és települési stratégiák és programok kidolgozásával, végrehajtásának irányításával kapcsolatos ismereteket. Főbb tantárgyaik a regionális (regionális gazdaságtan, stratégia és politika, vidékfejlesztés, urbanisztika, régió- és településmarketing ill. projektmenedzsment), az európai, valamint közgazdasági és módszertani ismeretek ágai köréből (pl. nemzetközi összehasonlító gazdaságtan, környezetgazdaságtan, prognosztika, térinformatika) kerülnek ki. A szakon végzők regionális fejlesztési ügynökségeknél, önkormányzatoknál, nonprofit szervezeteknél hasznosíthatják tudásukat.

A Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Karának terület- és településfejlesztési menedzser szakán készített szakdolgozatok

NÉV	TÉMA
Csuhai Melinda	Csincse község gazdaságfejlesztési koncepciójának előkészítése és megalapozása
Filep Edina	A Nemzeti-Agrár Környezetvédelmi Program beindítása és tapasztalatai Borsod-Abaúj-Zemplén megyében
Horváth Róbert	A Nemzeti-Agrár Környezetvédelmi Program Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei tapasztalatának elemzése
Illés Gábor	Tiszamenti Települések Térségfejlesztési Társulása, Tiszatér program kritikai elemzése
Mályinkóné Mihályfi Rita	Településfejlesztés-közművelődés
Nagy István	Emőd város gazdasági potenciáljának elemzése a rendszerváltástól napjainkig
Párkányi Zsolt	Miskolci önkormányzat térinformatikai rendszerének értékelő elemzése
Rezesné Andó Csilla	A Bátorfyerenyi kistérség helyzetértékelése és fejlesztési lehetőségei
Roppantó Marianna	Bócs és vonzáskörzetének infrastrukturális ellátottsága és hatása a településfejlesztésre
Simon Ildikó	A Tisza-tó hatása a vonzáskörzetében lévő települések gazdaságfejlesztésére
Szabó Andrea	Pétervására kistérség gazdasági-társadalmi helyzetének és fejlesztési lehetőségeinek elemzése
Telepó János	Nyíregyháza kistérség területfejlesztési gyakorlatának elemzése: 1990-2001
Wagner István	Marketing lehetőségek az edelényi kistérség élelmiszeriparában

Az Eszterházy Károly Főiskola idegenforgalmi szakmenedzser képzésén belül 4 félévben lehetősége nyílik a hallgatóknak az idegenforgalom lebonyolításához, fejlesztéséhez, idegenforgalmi tervezési, szervezési tevékenységekhez kapcsolódó legújabb ismeretek megismerésére. A falusi turizmus szakirányon az általános ismereteken kívül (általános alapozó, közgazdasági és idegenforgalmi szakmai ismeretek) elsajátítják mindazon tudnivalókat az oktatott tantárgyakon keresztül (régiónörtörténet, településfejlesztés, településmenedzsment, faluszociológia, néprajz, népi építészet, falusi turizmus kisvállalkozásainak gazdaságtana, marketingje), melyek ahhoz szükségesek, hogy kreatív, megfelelő elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkező, idegen nyelven is kommunikálni tudó, jó kapcsolatteremtő képességgel bíró szakemberek legyenek. Az idegenforgalmi szakmenedzser szakon végző hallgatók önálló vállalkozóként vagy középvezetőként, illetve a menedzsment tagjaként vállalhatnak munkát. Az idén idegenforgalmi szakmenedzser szakon végzők száma 60 fő volt, közülük 47-en a régiót érintő témákban készítettek szakdolgozatokat.

A Főiskola felsőfokú szakképzésén belül a **tanár szakos, valamint gazdálkodási szakon végzők** is készítettek terület- és településfejlesztési témájú szakdolgozatokat. A gazdálkodási szakon a képzési idő 6 félév. A választott szakiránynak megfelelően lehetőség van az általános alapozó ismeretek elsajátítását követően a regionális gazdaságtan (regionális folyamatok, regionális politikák, település-menedzsment) és a turizmus szakismereteire szert tenniük. A gazdálkodási szakon 42 szakdolgozathoz 22 témája régióink terület- ill. településfejlesztését érintette. A gazdaságismeret tanár szakán végzők közül 8-ból 7 szakdolgozat író gyarapította ezt a témakört.

Az Eszterházy Károly Főiskola felsőfokú szakképzésén belül az idegenforgalmi szakmenedzser szakon terület- és településfejlesztési témában szakdolgozatot készítő hallgatók

NÉV	TÉMA
Barna Péter	Eger és a bor
Bátka Ildikó	A Bükki Nemzeti Parkban megvalósítható turizmusformák
Bereczné Szép Beáta	Vonzerőfejlesztés az egri várban (A Dobó István Vármúzeum tevékenysége)
Berta Henrietta	A tokaji borvidék bemutatás és borturizmusa
Bocsa Viktória	Az Egri Borút Egyesület és Eger Város Hegyközségének szerepe az egri borvidéken
Csépányi Ildikó	A borászati turizmus hazai fejlesztésének lehetőségei Észak-magyarország borvidékein
Csúsz Csilla	Palóc néphagyományok, a „Palóc út” tematikusturisztikai útvonal kialakításának lehetőségei
Dancs Anita	Az észak-magyarországi régió turisztikai fejlettségi szintjének mérése a SWOT analízis segítségével
Demkó Dalma	Utazás a Zemplénben
Farkas Ágnes	Észak-magyarország turizmusának elemzése – idegenforgalmi látnivalók Heves megyében
Fekete Judit	A falusi vendéglátás lehetőségei Ostoroson
Fereczki Tünde	A Tisza-tó és Abádszalók idegenforgalma
Fülöp Helga	Várturizmus Heves megyében – Eger, Kisdána, Sirok, Szarvaskő
Havasi Norbert	Turizmus a Bükki Nemzeti Parkban
Héjja Rita Mária	A falusi turizmus helyzete, fejlesztési lehetőségei Károlyfalva településen és környékén
Hlavináné	A falusi építészet és életmód turisztikai bemutatása Heves megyében tájházak,

NÉV	TÉMA
Koczka Andrea	falumúzeumok példáján keresztül
Horváth Andrea	Észak-magyarország, mint turisztikai régió. Az első vidéki ötcillagos kastélyszálló bemutatása és szerepe a turizmusban
Imre Diána	A szabadidő aktív eltöltésének lehetőségei Magyarországon, különös tekintettel az Észak-magyarországi és Tisza-tavi régióra
Kovács Enikő	Az Egri Borvidék borturizmusa
Kovács Krisztina	A falusi turizmus jelentősége, fejlődési lehetőségei az Észak-magyarországi régióban
Krétiné Pölös Tímea	A borászati turizmus fejlesztési lehetőségei az egri borvidéken – az egri borút
Lázár Andrea	A dél-borsodi régió és Mezőkövesd bemutatása
Magyar Nikolett	Észak-magyarországi régió: Borsod-Abaúj-Zemplén megye idegenforgalmának bemutatása
Márkus Linda	Egri Borvidék borturizmusa. Az Egri Borút
Marton György	A helyi önkormányzatok szerepe a turizmus fejlesztésében
Mayer Gábor	Szerencs településfejlesztése
Munkácsi Mihály	Noszvaj idegenforgalmának bemutatása
Nagy Angelika	Az észak-magyarországi régió idegenforgalmának bemutatása
Nagy Judit	A Heves megyei rendezvényekről készült marketingkutatás bemutatása
Nagy Katalin	Salgótarján és agglomerációjának területfejlesztése idegenforgalmi szempontból
Nagy László Gábor	Bélapátfalva idegenforgalmának bemutatása, turisztikai fejlesztési lehetőségek
Nagyfejő András	A bélapátfalvi Apátság és környékének rendezése, idegenforgalmi hasznosítása
Németh Szabina	A falusi turizmus és gasztronómia kapcsolata különös tekintettel Domoszló és Kisnána településekre
Nyeste Gábor	Mezőkövesd és kistérségének turizmusa
Okos Eszter	A horgászturizmus helyzete és fejlesztési lehetőségei a Tisza-tó Heves megyei oldalán
Orosz Adrienn	A falusi építészet és életmód turisztikai bemutatása Heves és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében falumúzeumok, tájházak példáján keresztül
Orosz Orsolya	Észak-magyarország idegenforgalmának bemutatása, különös tekintettel a zempléni tájegységre
Papp Erika	Egy régió idegenforgalmának bemutatása, különös tekintettel az Észak-magyarországi régióra
Réka Ivett	Az Észak-magyarországi régió. A nyitott apuk városa, Miskolc
Rostás Péter	Eger kistérségének turisztikai adottságai, gasztronómiai szerepe az idegenforgalomban
Simon Furzsina	A barlangok szerepe a turizmusban (A lillafüredi Anna barlang példáján)
Soós Marianna	A bélapátfalvi apátság és környékének rendezése és idegenforgalmi hasznosítása
Süll Katalin	A barlangok szerepe a turizmusban. Az aggteleki Baradla-barlang
Szánthó Krisztina	A rendezvények hatása Heves megye idegenforgalmára (a vállalkozók körében végzett marketingkutatás eredményének értékelése)
Szilágyi Gertrúd	Eger idegenforgalmi fejlesztési lehetőségei, kiemelten a Szépasszony Völgye
Sztancsik Tamás	Palóc népszokások
Táboriné Nagy Katalin Ágnes	Eger és környéke idegenforgalmának bemutatása

*Az Eszterházy Károly Főiskola Gazdaságtudományi Intézet főiskolai képzésén belül
gazdálkodási szakon terület- és településfejlesztési témákban szakdolgozatot készítő hallgatók*

NÉV	TÉMA
Ballók Katalin	Magyar Turizmus Rt. Tisza-tavi Regionális Turisztikai Projekt Iroda
Erdélyi Pál	Felsőtárkány falusi turizmusának marketingszemléletű bemutatása
Fürjné Nyeste Edit	Az Európai Unió hatása Heves Megye regionális politikájára
Gál Ildikó	Az idegenforgalom gazdasági jelentősége, és alakulása Eger városában „-Múlt, jelen és jövő-„
Hajdu Mária	Mezőkövesd idegenforgalmának elemzése
Jakubovics Dóra	Buják turisztikai hasznosításának lehetőségei
Juhász Nikoletta	A Tisza-tó régió idegenforgalmának elemzése
Kada Éva	A gyógyturizmus lehetőségei Észak-magyarországon, különös tekintettel Egerben és környékén
Kormos Ildikó	Marketing terv 2004. Egri Korona Borház
Lengyel Krisztina	Mezőtúr turisztikai adottságainak és fejlesztési lehetőségeinek elemzése
Magyar Krisztina	Hollókő idegenforgalma
Mohácsi Ákos	Eger Megyei Jogú Város idegenforgalmi elemzése
Nagy Nikolett	Turisztikai adottságok és lehetőségek Miskolcon
Nagné Kalmár Annamária	Az Észak-magyarországi régió és azon belül Mezőkövesd idegenforgalmának elemzése
Oláh Ildikó Melinda	Borsod-Abaúj-Zemplén Megye marketing stratégiája és üzleti információs rendszere
Pál Éva	Mezőkövesd idegenforgalma és fejlesztési lehetőségei
Rubint Erika	Salgótarján és környékének idegenforgalma, a térség turizmusának fejlesztése és lehetséges hatása a település fejlődésére
Sütő Zsuzsanna	Eger idegenforgalma
TóbiK Krisztina	A turizmus és területfejlesztés kapcsolata Eger és térsége példáján
Toporniczki Marianna	Ízelítő a bormarketingből, és a Bükkaljai borvidék
Varga Attila	Az egri borvidék marketing szemléletű értékelése
Varga Marianna	A Tokaj – Hegyaljai borvidék kiemelkedő településeinek gazdasági és turisztikai elemzése

*Az Eszterházy Károly Főiskola tanár szakos hallgatói által készített területfejlesztési témájú
szakdolgozatok*

NÉV	TÉMA
Bobák Melinda	Mezőkövesd idegenforgalmának elemzése
Deák Barbara	A falusi turizmus helyzetének elemzése Hollókőn
Mihálszki Henrietta	Miskolc idegenforgalmának elemzése
Méhész-Balázs Krisztina	A Tisza-tavi régió idegenforgalmának elemzése
Pásztorné Takács Ibolya	A falusi turizmus jelenlegi helyzete, korlátai és lehetőségei a Tisza-tavi régióban
Simándi Zsolt	Eger idegenforgalmi piacának elemzése